

# Al final de la Pandèmia

Armand Puig i Tàrrach, Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

(pòrtic de la revista digital *El Bon Pastor*, n. 124, juny 2020)

Les conseqüències de la crisi provocada pel coronavirus tenen un abast mundial. En un món global, on tot està interconnectat, no hi ha decisions ni esdeveniments que afectin tan sols una part del planeta. La globalització és un fenomen inevitable, si bé, per ell mateix, és neutre: ni és totalment positiu ni totalment negatiu. És una realitat ambivalent, fruit de la revolució tecnològica i del seu impacte en tots els camps (econòmic, social, polític, cultural, educatiu, antropològic, religiós), als quals s'ha afegit ara el camp sanitari. Aquest era un camp «oblidat» en el continent europeu i, en part, americà –no així en els països d'Àsia i Àfrica, que han conegut epidèmies de manera freqüent. Aquesta vegada, Europa ha estat la baula d'una cadena que, travessant el planeta, ha començat als països de l'Extrem Orient i s'ha estès fins a les costes americanes del Pacífic. Ha esclatat una pandèmia i, per tant, tan sols serveix una mirada global.

Aquesta mirada es pot dur a terme des de perspectives diverses. Aquí ens interessa el món global vist des de l'ésser humà, des de la humanitat en el seu conjunt fins a la singularitat de cada persona. I cal dir que, així com la globalització és un fenomen ambivalent, també la manera com s'ha viscut i es viu aquesta pandèmia admet moltes lectures. Ara, a tres mesos i mig vista des que el Covid-19 va entrar a Europa a través de la Itàlia del Nord, el balanç de les reaccions humanes davant la pandèmia és contrastat, ni cohesionat ni uniforme. La pandèmia, sens dubte, ha posat al descobert la fragilitat humana i la fragilitat d'un sistema de vida que necessita canvis substancials. El Papa Francesc ho va afirmar de manera lapidària: «No es pot pretendre estar sa en un món que està malalt».

Si no fos així, si el món no estigués malalt, no haurien mort, per exemple, tants ancians als hospitals, a les residències o a casa, víctimes d'un sistema de sanitat selectiva que ha emergit amb tota la seva cruesa i alhora amb tota la seva impotència. Ho va posar de relleu ara fa pocs dies el manifest «Sense ancians no hi ha futur», promogut per la Comunitat de Sant'Egidio. La solitud enmig de la qual han mort milers de persones, sobretot ancianes, és una crida als principis d'humanitat més bàsics, que comencen pel dret universal a una sanitat per a tothom, sobretot per als més vulnerables. Cert que al costat d'això hi ha hagut la feina abnegada de milers de persones del món de la salut i de l'assistència social que han abocat les energies, les que tenien i les que no tenien, per guarir i/o acompanyar les moltes persones que estaven en perill o ja es trobaven davant una mort inevitable. Cal subratllar aquí la proximitat de persones d'Església (preveres, religiosos/es, laics/ques), que s'han ocupat d'estar al costat dels qui patien el mossec de la malaltia amb una prostració agreujada per la solitud i donar-los una paraula de consol i, en molts casos, els sagraments de l'Església.

El punt de la balança passa per la decisió de sortir d'un mateix o de restar dins un mateix. El coronavirus ens ha sacsejat com a societat però es fa difícil de saber què ha desvetllat en cada persona. S'anirà veient en els pròxims mesos i anys. Els grans canvis comencen pel cor, per allò que hi ha de més íntim en nosaltres, per aquell àmbit de consciència al qual ningú no arriba sinó Déu Nostre Senyor, la veu dolça i suau del qual pot ser escoltada o rebutjada. La crisi d'humanitat que és el coronavirus ha deixat inermes els uns, obrint-los el cor, i n'ha rearmat d'altres que s'han limitat a esperar l'anomenada «nova normalitat». No és fàcil de remoure el propi jo, l'individualisme, l'amor per un mateix, sobretot si es viu amb les espatlles cobertes per algun dels ídols d'aquest món. Una crisi és una oportunitat per a canviar –i tot pot canviar!– però sense un moviment interior del cor les coses queden iguals. La clau del canvi és la preocupació per l'altre, l'entrada de l'altre com a proïsme en la meua vida. Així va canviar el cor del samarità de la paràbola, quan veié l'home mig mort ran del camí. Val a

dir que el coronavirus ha donat vida i cos a molts «bons samaritans», que no han passat de llarg davant la necessitat dels altres.

Les necessitats, però, només han començat. Amb una economia afeblida, amb un atur en caiguda lliure, amb una retracció del comerç i del turisme, amb una escola i una universitat condicionades per la normativa sanitària i la crisi econòmica, la situació es presenta costa amunt. Si fins ara el mot d'ordre ha estat «queda't a casa», ara, veient què passa amb moltes persones –fins i tot força infants i joves que prefereixen tancar-se a casa seva–, cal capgirar el missatge i dir: «no et quedis a casa, absent del món i lluny dels pobres». Cal sortir a trobar els qui no saben com tirar endavant, i fer-ho en tant que comunitat cristiana, mare amant de tots ells, una mare que es preocupa dels qui passen necessitat i busquen un aixopluc en un moment de penúria. Qui busca salvar-se a si mateix, no té en compte que tots viatgem en la mateixa barca. Som una sola humanitat. Ho ha mostrat, aquests dies, el clam mundial per la mort de George Floyd, una víctima del racisme en un món on no tots som iguals, un ésser humà sotmès sota la bota de la injustícia i la violència en un món on el color de la pell discrimina. I malgrat tot, som una sola humanitat! Diu Jesús: «Tots vosaltres sou germans» (Mateu 23,8). Sí, som una sola Església, principi d'unitat de la nissaga humana.

Com es poden enfocar els mesos que vindran? Per Pasqua el Papa Francesc va publicar a la revista VIDA NUEVA una meditació titulada «Un pla per a ressuscitar». El text papal comença esmentant l'escena en què Jesús ressuscitat va a trobar les dones, les saluda i confirma així el canvi de la seva pena en joia (vegeu Mateu 28,9-10). Com a resultat del confinament, estem entumits de músculs i articulacions, lents de reflexos, abaltits d'esperit, potser desconcertats a l'hora de respondre la pregunta pel futur. Ens domina la incertesa. També les dones van anar en un sepulcre, lloc de mort, i van trobar que s'havia convertit en lloc de vida i d'esperança. Hi anaven apesrades i en van sortir alliberades i exultants. Tot havia canviat. La llum del ressuscitat trencava les tenebres del cos i de l'esperit.

Durant aquests mesos ha calgut inventar moltes eines de substitució davant allò que no es podia fer. Però aquesta lògica de substitució ha de convertir-se en una nova proposta. Cal abandonar el manteniment i entrar, en paraules del Papa, en una «nova imaginació», que és l'alternativa desitjable a la «nova normalitat». Si fins al moment present la crisi ens ha fet trobar fórmules que ajudaven a suportar el que succeïa, ara cal abandonar la lògica de la disminució, del rebaix, i provar d'entendre la gravetat del que vivim. El repte que hem d'afrontar demana que rellegim l'Evangeli i entrem en la profecia de Pentecosta. En un moment en què s'aixequen moltes veus a favor de la reconstrucció de tantes coses, no es tracta de tornar a les estructures fixes i fixistes –tampoc les eclesials. Cada comunitat cristiana ha de plantejar-se el futur des del projecte comú d'un món divers. En efecte, reconstruir vol dir construir d'una manera nova, tenint en compte tota la família humana, anant més enllà de la simple organització.

En definitiva, cal una globalització espiritual, cal llegir el món des de l'Esperit per tal que puguem entendre l'Evangeli de Jesús i comprendre l'abast actual i present del seu missatge. El Papa parla de crear anticossos a la pandèmia, amb una imatge que apunta a la solidaritat, la justícia i la caritat, els tres objectius que cal fer possibles en un món que es desenvolupi de manera sostenible i integral. L'any de l'encíclica Laudato si' serà una ocasió per a aprofundir en l'aixecament de noves realitats, ara que la pandèmia comença a remetre. L'afectació global del mal s'ha de convertir en la creació d'una fraternitat global i universal, font de bé per a la humanitat, necessitada de la civilització de l'amor. Després de la crisi provocada per l'atac terrorista a les Torres Bessones (2001), la crisi econòmica (2008) i la crisi sanitària i global del coronavirus (2020), el segle XXI ha d'orientar el seu pas cap a un futur de resurrecció. Les religions del món, les esglésies cristianes i, particularment, l'Església catòlica han de ser puntes de llança d'aquest futur.